

Панченко О.А., доктор наук з державного управління, доктор медичних наук, професор, Заслужений лікар України, директор Державного закладу «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України», академік Української технологічної академії, президент громадської організації «Всеукраїнська професійна психіатрична ліга», Сердюк І.А., біофізик відділення нейрофізіології та нейрореабілітації, молодший науковий співробітник наукового відділу Державного закладу «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»

НАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ РЕАБІЛІТАЦІЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Проблеми розвитку системи реабілітації в Україні накопичувалися десятиліттями, однак вирішувати їх треба негайно – таку вимогу висуває життя. Зростання захворювань, що призводять до зменшення тривалості життя, смертності, інвалідності, травматизму, а також погіршення умов праці, проживання в екологічно небезпечних зонах є об'єктивними факторами, що потребують рішучих неординарних кроків, спрямованих на збереження здоров'я населення [1].

На сучасному етапі реформування системи охорони здоров'я України організація і надання реабілітаційної та медико-психологічної допомоги населенню набуває особливого перспективного значення, що зумовлює необхідність розвитку та впровадження в системі охорони здоров'я перспективних технологій клінічної реабілітації задля покращення якості життя особистості [2, 3, 4].

Мета: обґрунтування нагальних проблем особистості в системі реабілітації України.

Методологія дослідження: аналіз, узагальнення, систематизація відомостей науково-методичної літератури з проблематики дослідження.

Основні результати. Головною метою комплексної системи реабілітації, як результату цілеспрямованих зусиль в медичному, психологічному, соціальному, педагогічному, економічному аспектах, є саме відновлення і покращення якості життя. Клінічна реабілітація має два важливих і принципових аспекти: психологічний і власне медичний. Медична складова, що є базовою в системі реабілітації, ставить за мету не тільки відновлення до початкового стану органів і систем, а й визначення межі функціональних можливостей людини в її подальшому повсякденному житті. В ракурсі реабілітаційної допомоги особам, які зазнали збитку психічному здоров'ю, мета реабілітації має полягати не тільки у відновленні працездатності, чи порушених функцій, а й у відновленні психологічної цілісності, гідності людини, її соціально-громадської самостійності, самоактуалізації та мотивації бути здоровою. Отже, в тандемі з медичною має виступати психологічна реабілітація, яка в багатьох випадках є провідною.

В лікувальних та реабілітаційних закладах повинна працювати мультидисциплінарна клінічна реабілітаційна бригада – згуртована професійно та психологічно команда фахівців з реабілітації з налагодженою комунікацією всередині колективу та розділеними функціональними обов'язками як з питань діагностики, так і застосування реабілітаційних технологій. До її складу повинні входити: лікар-клініцист, клінічний психолог, лікар фізичної та реабілітаційної медицини, фізичний терапевт, ерготерапевт, медична сестра та сам пацієнт. Модель надання медико-психологічної допомоги має будуватися на тісній взаємодії усіх перелічених спеціалістів. Саме такий підхід здатний забезпечити не тільки своєчасну адекватну медико-психологічну допомогу, а й провести адресні психопрофілактичні та психокорекційні заходи, спрямовані на зниження тяжкості та вираженості психологічних, психічних і психосоматичних наслідків.

На базі державного закладу «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України», створено комплексну модель реабілітації та абілітації, в основу якої покладено медикаментозне лікування, фізіотерапію, психотерапію. Клінічна реабілітація здійснюється

шляхом проведення комплексу лікувальних, оздоровчо-профілактичних заходів з максимальним використанням природних лікувальних ресурсів, традиційних та нетрадиційних методів відновлюваного лікування лікарями та іншими фахівцями відповідної спеціальності за напрямком антикризової терапії. Психологічна складова цього процесу представляється діагностикою, корекцією, психопрофілактикою та, за потреби, направлення пацієнта до фахівців психотерапевтичного профілю. На ряду комплексної діагностики оцінки стану соматичного здоров'я пацієнта проводиться психологічна діагностика, що вміщую оцінку психоемоційного стану, встановлення індивідуальних особливостей, виявлення рівня розвитку когнітивних процесів, а також визначення особистісних ресурсів. Такий підхід, дозволяє виявити не тільки соматичні негаразди пацієнта, а й встановити його психологічні проблеми, знайти пускові психосоматичні чинники, спланувати подальшу роботу (поглиблена психологічна діагностика, консультація психіатра/ психотерапевта, корекційна та психотерапевтична допомога).

В системі клінічної реабілітації психолог є одним із суб'єктів спільної діяльності з фахівцями іншого профілю. Це найбільш повно підкреслює мультидисциплінарність і комплексність у вигляді взаємодії й взаємодоповнення клінічного, інструментального і лабораторного підходів в реабілітації. Основними завданнями психолога в реабілітаційному процесі є: психодіагностика, психотерапія та психокорекція, психопрофілактика та психогігієна. Слід підкреслити, що психологічна допомога виступає як невід'ємна частина реабілітаційного впливу на особистість хворого. Використання методів психологічного впливу для лікування хворого, поліпшення психологічного благополуччя пацієнтів, створення умов для підвищення якості його життя є одним з найважливіших напрямків в реабілітаційній роботі.

У системі реабілітації України існують нагальні проблеми: недофінансування системи охорони здоров'я; неефективна та застаріла система управління; відсутність цілісної системи клінічної реабілітації населення;

недосконала нормативно-правова база, відсутні стандарти реабілітації населення; відсутність спеціалістів (лікар фізичної та реабілітаційної медицини, ерготерапевт, фізичний терапевт, клінічний психолог); відсутність єдиного управлінського органу з питань клінічної реабілітації. Постає нагальна потреба у спеціалістах із реабілітації. Тому необхідність реформування системи охорони здоров'я України очевидна.

Висновки. Для підвищення якості життя особистості необхідно вдосконалення системи клінічної реабілітації в Україні через медико-психологічний вектор напрямку розвитку освітніх та практичних програм підготовки фахівців з реабілітації за вітчизняними і міжнародними стандартами.

Список використаних джерел.

1. Мисула І.Р., Бакалюк Т.Г., Голяченко А.О., Сидлярук Н.І. та ін. Система реабілітації в Україні та шляхи її вдосконалення. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*. 2019. № 3. С. 177-182.
2. Панченко О.А., Антонов В.Г. Реабілітація як складова державної політики у сфері інформаційно-психологічної безпеки. *Теорія та практика державного управління*. 2020. Вип. 2 (69). С. 8-17.
3. Сисоєнко І.В. Системі реабілітації в Україні бути! URL: <http://health-ua.com/article/19426-sistem-reabltatc-vukran-buti> (Дата звернення 31.05.2022)
4. Тесленко Ю.В., Тесленко М.М., Катеренчук І.П. Фізична та реабілітаційна медицина в Україні: основні принципи та напрямки, шляхи удосконалення реабілітаційної допомоги. *Вісник проблем біології і медицини*. 2019. Вип. 2 (2). С. 58-63.